

Οι ατέλειες της δημοκρατίας

Η ιστορία, επειδή ακριβώς είναι πολυπαραγοντικό αποτέλεσμα, δεν κοπάρει ποτέ τον εαυτό της· και όταν κάποιοι το επιχειρούν, το αποτέλεσμα είναι φάρσα. Δεν πρόκειται να υπάρξει άλλο Ολοκαύτωμα επειδή ακριβώς ζήσαμε τη φρίκη του και δεν ανεχόμαστε πλέον ούτε την εθνοκάθαρση· φαινόμενο συχνά επαναλαμβανόμενο πριν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι φτάσαμε στον δημοκρατικό παράδεισο και ότι αποκτήσαμε άτρωτους θεσμούς. Μπορεί να λύσαμε πολλά προβλήματα, αλλά περιμένουν περισσότερα να επιλυθούν. Μπορεί να ουδετεροποιήσαμε πολλές απειλές αλλά αυτές διαρκώς εμφανίζονται με άλλη ενδυμασία· ο ωμός ρατσιστικός λόγος του Μεσοπολέμου σήμερα εκφέρεται μόνο από κάποιους γραφικούς, αλλά ο ρατσισμός ενυπάρχει στην κοινωνία μας. Αδιαφορούμε για αποφάσεις που μας αφορούν όλους μας και αποφάσεις που μας πλήττουν όλους λαμβάνονται χάρη στην αδιαφορία μας. «Το τίμημα της Δημοκρατίας είναι η αιώνια επαγρύπνηση», έγραψε ο μεγάλος Τόμας Τζέφερσον και γι' αυτό όσοι προπαγανδίζουν την αποχή από τις πολιτικές διεργασίες είναι εχθροί της Δημοκρατίας ή οι «χρήσιμοι ηλίθιοι» των εχθρών της. Αφήνουν όλα αυτά τα μι-

κρά πράγματα να εξελίσσονται ερήμην τους για να ξυπνήσουν ένα πρωί και να αναρωτηθούν «μα, πώς φτάσαμε ως εδώ»;

Φυσικά η Δημοκρατία έχει αστοχίες· είναι πάντα ατελής και γι' αυτό και οι θεσμοί της είναι ατελείς και τα κόμματά της είναι ατελή. Αυτό είναι φυσικό διότι το τέλειο από κάθε άποψη πολίτευμα δεν μπορεί παρά να είναι ολοκληρωτικό. Η Δημοκρατία δεν είναι παρά η διαρκής και επίπονη προσαρμογή των θεσμών σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο. Ο ολοκληρωτισμός είναι ακριβώς το αντίθετο: η

προσαρμογή ενός μεταβαλλόμενου κόσμου στο τέλειο των θεσμών που κάποιοι έχουν στο κεφάλι τους.

Και η Δημοκρατία της Βαϊμάρης ήταν εξαιρετικά ατελής. Οι μόνες προτάσεις «ενός τέλειου μελλοντικού κόσμου» που προτάθηκαν τότε στον γερμανικό λαό ήταν η κομμουνιστική και η εθνικοσοσιαλιστική. Ήταν δύο διαφορετικοί υπεσχημένοι παράδεισοι χωρίς τους πονοκέφαλους της δημοκρατίας, της καθημερινής επίλογής. Και οι δύο οδηγήσαν σε μια διαφορετική κόλαση· απλώς οι Γερμανοί επέλεξαν εκείνη που είχε και ευφράδεια λόγου. Κυρίως αδιαφόρησαν για τα μικρά που συνέβαιναν στην γειτονιά τους – μια δικαστική απόφαση που δεν φαινόταν και πολύ σωστή αλλά κανείς δεν ασχολήθηκε παραπέρα· έναν συνδικαλιστή που είχε εξαφανιστεί από τη γειτονιά τους· έναν εβραίο συμπατριώτη τους που έβρισκε το μαγαζί του κατεστραμμένο· ένα λογοτέχνη που είχε αναγκαστεί να διαφύγει στο εξωτερικό· ένα άτομο με ειδικές ανάγκες που πήγε σε μια περίεργη κλινική και κανείς δεν ρώτησε να μάθει κι κάνει εκεί πέρα. Το Ολοκαύτωμα και οι εκατόμβες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου δεν ήταν παρά φυσική συνέπεια όλων αυτών των μικρών πραγμάτων...

Info

Ντάνιελ Τζόνα Γκολντχάγκεν, «Πρόθυμοι δήμειοι: Οι εκτελεστές του Χίτλερ, οι καθημερινοί Γερμανοί και το ολοκαύτωμα», εκδ. Terzo Books
Laurence Rees, «Αουσβιτς. Οι Ναζί και η "τελική λύση"», εκδ. Πατάκη
Jean Marabini, «Η καθημερινή ζωή στο Βερολίνο την εποχή του Χίτλερ», εκδ. Παπαδήμα
Gotz Aly, «Το λαϊκό κράτος του Χίτλερ», εκδ. Κέδρος
Ian Kersaw, «Χίτλερ 1889 - 1936 Υβρις», εκδ. Scripta